

LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-område

SE0410125 Fölsö

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EUs arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, till exempel skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontakter Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, till exempel skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. Det finns även möjlighet att ladda ner naturtypskartan som shape-fil. För mer information se Länsstyrelsens hemsida.

**LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN**

Ulrika O Widgren

Bevarandeplan för Natura 2000-området**SE0410125 Fölsö**

Kommun: Karlshamn

Områdets totala areal: 42,3 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2017-10-25

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2017-11-01

Markägarförhållanden:

Kommun

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 1998-01-01, SCI: 2004-12-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm**Naturtyper och arter som ska bevaras i området:**Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

1160 - Stora vikar och sund

1630 - Strandängar vid Östersjön

5130 - Enbuskmarker

8230 - Hällmarkstorräng

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området. Fölsö bidrar till att uppfylla miljömålen Hav i balans samt levande kust och skärgård, Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv.

Det prioriterade bevarandevärdet på Fölsö är att bevara och skydda en marin, artrik miljö med förutsättningar för naturlig reproduktion av fisk och öppna hävdade utmarksbeten i Hällaryds skärgård. Fölsö uppvisar ett för Hällaryds skärgård representativt landskap, präglat genom långvarig hävd. Strukturerna av ett delvis bevarat småskaligt odlingslandskap med åkerlappar och hävdat utmarksbete av främst enbuskmarker och hedar, finns kvar. Området har höga biologiska värden, såväl marina som på land. Fölsö ingår i riksintresse för naturvärden och för friluftslivet.

Beskrivning av området

Fölsö är en bergbunden ö med hållmarker, skogspartier med björk, ek och asp samt halvöppna till skogbevuxna ytor som tidigare varit uppodlade. Fölsö är en attraktiv ö för friluftslivet och är till skillnad från närliggande öar (Hallö, Ekö, Mulö) inte bebyggd med stugor. Stränderna utgörs av hållar eller är steniga. På ön finns kulturlämningar som husgrund, brunn, stenmurar och odlingsrösen. Buskskiktet består främst av en, slån, björnbär och nyponros. Den mest utbredda vegetationstypen är kruståtelhed. Förekommande arter är mandelblomma, gråfibbla, vårbrodd, kärleksört och bergsyra enligt inventering från 1990-talet. Området är efter initiativ från Karlshamns kommun skyddat som naturreservat i syfte att gynna friluftslivet. Hela ön betas med får.

Vattenområdet utgörs främst av mjukbotten med inslag av block och sten. Det skyddade läget och bottenstrukturen är viktig för en artrik vegetation och skapar en mångfald av livsmiljöer för fisk, kräftdjur, bottenlevande organismer och musslor som i sin tur utgör föda för fisk. Havsmiljöförordningen omfattar allt havsvatten, och ett system för att bedöma miljöstatus är under utveckling. Den inledande bedömningen (2012) indikerar att god miljöstatus inte uppnås i Östersjön. Vattenförvaltningsförordningen omfattar kustvatten (ut till en nautisk mil utanför baslinjen) och den ekologiska statusen i området är bedömd som måttlig på grund av övergödning och miljögifter (2013).

Fölsö ligger norr om Harö skjutfält och är beläget inom influensområde för buller eller annan risk från riksintresse för totalförsvarets militära del enligt 3 kap 9 § miljöbalken, Harö skjutfält.

Vad kan påverka negativt

Gräsmarker

- Minskat eller upphört bete, vilket på sikt leder till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Tillskottsutfodring av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.

Marina miljöer

- Marina miljöer hotas av övergödning orsakat av näringsläckage. Effekter av övergödningen kan innebära minskat siktdjup, minskad djuputbredning av makroalger, kvävande algmattor, syrebrist och ändrad artsammansättning.
- Mänsklig påverkan som till exempel byggnation, dumpning, muddring, båttrafik (svall, ljud, ankring, grumling), mineral/sand/sten-utvinning, utsläpp av olja och kemikalier kan också inverka negativt på den marina miljön.
- För stort uttag av fisk och bifångster i fisket kan påverka artsammansättningen och hela ekosystemet, liksom främmande arter, så som svartmunnad smörbult.
- Marint avfall, inklusive dess nedbrytningsprodukter, kan orsaka skada på ekosystemet.

Bevarandeåtgärder

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§).

Skydd för området

- Området är avsatt som naturreservat sedan 1974, med en skötselplan från 1986 och skyddas

enligt 7 kap 4-6 och 30 §§ miljöbalken. I reservatsföreskrifterna regleras naturvårdsförvaltningen, allmänhetens rättigheter och skyldigheter samt markägarens och nyttjanderättshavarens förfoganderätt över området och vad denne behöver tåla för intrång. Reservatet förvaltas av Länsstyrelsen och friluftsanläggningarna av Karlshamns kommun.

- Områdets marina vatten skyddas enligt vattendirektivet och havsmiljödirektivet. Miljökvalitetsnormer för vatten fastställs med stöd av 5 kap miljöbalken, enligt vattenförvaltningsförordningen och Havs- och vattenmyndighetens författningssamling, HVMFS 2013:19 samt HVMFS 2012:18. Normerna ställer krav på vattnets kvalitet. De marina miljöerna är även skyddade genom Sveriges åtaganden inom HELCOM, Baltic Sea Action Plan, aktionsplan för Östersjön.

- Miljöersättning för bevarande av betesmarker och slåtterängar enligt Miljö- och landsbygdsprogrammet år 2014-2020 finns i området.

Behov av skötselåtgärder

- Områdets marina miljö behöver inventeras. Kunskap om Fölsös marina arter och naturvärden saknas.

- Väl avvägda röjningar och naturvårdshuggningar bör genomföras i enbuskmarken då delar av naturtypen är igenväxt.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

1160 - Stora vikar och sund

Areal: 35,5 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Stora grunda vikar och sund är större havsvikar skyddade från kraftig vågexponering. Botten kan vara mjuk- eller hårbotten, men är ofta mosaikartad med artrika växt- och djursamhällen. Naturtypen är värdefull som reproduktionslokal för fiskarter som till exempel gädda, abborre, mört, löja och sik. Området runt Fölsö är inte närmre undersökt, men det är troligt att vegetationen är riklig med högvuxna typiska arter som borstnate, axslinga, ålgräs, hårsärv och eventuellt kransalger - en miljö som bland annat är viktig som uppväxtmiljö för fiskyngel. Stränderna utanför Fölsö är grunda liksom sundet mellan Fölsö och Hallö. Nordost om Fölsö är det djupare, ner till 12 meter.

Bevarandemål

Arealen ska vara 35,5 hektar. Området ska präglas av mjukbotten med inslag av sten. Vegetation och epifauna (djur som rör sig på botten) ska vara artrik. Utbredningen av de typiska arterna borstnate och ålgräs ska vara stabil eller öka. Områdets förutsättning som reproduktions- och uppväxtområde för fisk som gädda, abborre och löja ska vara god. Ekosystemet ska vara i balans med förekomst av rovfisk, såsom gädda och abborre.

Vattenkvaliteten ska vara god och den mänskliga påverkan i form av fysiska skador av till exempel bebyggelse och bryggor, utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen, olja och kemikalier samt onaturlig grumling ska vara försumbar. Ekologisk status enligt vattenförvaltningsförordningen ska vara minst god och får inte försämrats.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som bra. Vattenkvaliteten behöver förbättras genom åtgärder mot övergödning.

1630 - Strandängar vid Östersjön

Areal: 0,1 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Gränsande till havet på södra delen av ön finns en liten yta med öppen strandäng på mark som är än mer fuktig och översvämmas tidvis. Här växer en hävdgynnad havsstrandängsflora, med arter som arunararter, spikblad och gåsört. Vegetationen påverkas av vattenståndsväxlingar.

Bevarandemål

Områdets strandängar ska vara minst 0,1 hektar. Gräsmarken ska vara välhävdad och starkt präglad av bete. Områdets kärlväxtflora ska karaktäriseras av hävdgynnade arter som arunararter. Strandängen ska vara helt öppen och fri från träd och buskar. Ingen igenväxningsvegetation ska förekomma. Vattenståndet ska variera naturligt och översvämningar sker regelbundet eller säsongsvis.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som gott.

5130 - Enbuskmarker

Areal: 2,1 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Enbuskmarker är den dominerade naturtypen på Fölsö och består av en mosaik av hållmarker, gamla inägor och utmark. Delar av ön har brukats som åker och det finns spår av tidigare bosättning och hävd i form av husgrund, stenmurar och odlingsrösen. Enbuskar dominerar träd- och buskskiktet som delvis är tätt med bland annat tall, björk, ek och asp. Enstaka oxel, vildapel, sälg och rönn förekommer också. Dessa näringsfattiga marker är torra till friska och innehåller hävdgynnade arter, exempelvis knägräs, stagg, mandelblomma och gråfibbla. Död och döende ved förekommer på vissa ställen inom naturtypen.

Bevarandemål

Områdets enbuskmarker ska vara minst 2,1 hektar. Gräsmarken ska vara välhävdad och starkt präglad av bete. Områdets kärlväxtflora ska karaktäriseras av hävdgynnade arter som knägräs, stagg och mandelblomma. Gräsmarken ska vara öppen till halvöppen och ha ett betydande inslag av gamla och hävdformade enar eller låga, breda och förhållandevis glesa snår med en. Det ska finnas en mosaik av öppna hed- och gräsmarker omväxlat med hållmarker, avgränsade buskage och solitära hagmarksträd som ek, tall, vildapel, rönn och oxel samt mindre områden med tätare lövskogspartier. Död ved i olika former ska förekomma inom hela området.

Kulturspår som odlingsrösen, odlingsrösen, husgrunder och åkerstrukturer ska till största delen vara solexponerade och fria från lövsly och träd så att dessa inte beskuggas eller skadas av stammar eller rotsystem. Andelen träd, buskar, sly eller ohävdsarter som kan bedömas som igenväxningsvegetation ska vara liten.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms vara ordinärt. Väl avvägda röjningar och naturvårdshugningar bör genomföras då delar av naturtypen är igenväxt.

8230 - Hällmarkstorräng

Areal: 2,4 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Över hela ön förekommer hällmarkspartier, helt öppna eller med spridda enbuskar tillsammans med slån, björnbär och nyponros. Här finns torkresistenta arter av kärlväxter, lavar och mossor. Jordtäcket är tunt och förekommer fläckvis. Mellan hällarna växer torkhärdiga arter som gul fetknopp, kärleksört, styvmorsviol, kruståtel och vårbrodd.

Bevarandemål

Hällmarksområdena är öppna och arealen är minst 2,4 hektar. Träd och buskar som bedöms som igenväxningsvegetation, exempelvis björksly, förekommer inte. Kärlväxtfloran domineras av konkurrenssvaga arter.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som gott.

Dokumentation

- HELCOM. 2007. Baltic Sea Action Plan, www.helcom.fi
- Jordbruksverket. 2004. Ängs- och betesmarksinventering. Tillgänglig: <https://etjanst.sjv.se/tuvaut/site/webapp/tuvaut.html>
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 1974. Reservatsbeslut för naturreservatet Fölsö.
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 1986. Beslut om skötselplan för naturreservatet Fölsö.
- Naturvårdsverket. 2011. Vägledning för de svenska naturtyperna i habitatdirektivets bilaga 1. Dnr NV-04493-11.
- VISS VattenInformationsSystem Sverige. 2016. www.viss.lansstyrelsen.se (uttag 2016-10-12).

Bilagor

Bilaga 1. Områdeskarta.

Natura 2000 - SE0410125 Fölsö

